Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriö
Energiaosasto
Teollisuusneuvos Juhani Tirkkonen

Lausunto

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN ASIANTUNTIJAKUULEMINEN 26.5.2020

Asia: U 11/2020 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi puitteiden vahvistamisesta ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi ja asetuksen (EU) 2018/1999 muuttamisesta (eurooppalainen ilmastolaki)

Tausta

Euroopan komissio antoi 4.3.2020 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi puitteiden vahvistamisesta ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi ja asetuksen (EU) 2018/1999 muuttamisesta (eurooppalainen ilmastolaki). Asetusehdotuksen tarkoituksena on luoda puitteet EU:n ilmastoneutraaliuden saavuttamiselle. Ehdotuksessa asetetaan sitova EU:n ilmastoneutraaliustavoite vuodelle 2050, säädetään nykyisen vuoden 2030 kasvihuonekaasupäästöjen vähennystavoitteen uudelleen tarkastelusta ja vuoteen 2050 ulottuvan kehityspolun asettamisesta, ilmastonmuutoksen sopeutumiseen liittyvistä toimista sekä hallintoprosessista, jonka avulla seurataan, että EU etenee kohti ilmastoneutraaliustavoitetta.

Työ- ja elinkeinoministeriön näkemykset

Työ- ja elinkeinoministeriö korostaa U-kirjelmän kantojen osalta erityisesti seuraavia seikkoja

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää myönteisenä, että valtioneuvosto tukee komission kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa, jossa vahvistetaan ilmastonäkökohtien integrointi kaikille keskeisille sektoreille. Valtioneuvosto tukee komission esitystä ilmastoneutraaliuden saavuttamisesta EU:ssa viimeistään vuoteen 2050 mennessä, jolloin kasvihuonekaasupäästöjen tulee olla korkeintaan yhtä suuret kuin niiden poistumat. Vuoden 2050 jälkeen EU:n nettopäästöjen tulisi valtioneuvoston näkemyksen mukaan olla negatiiviset. Ilmastoneutraalisuus tulee määritellä asetuksessa selkeästi. Työ- ja elinkeinoministeriö muistuttaa, että kaikkien EU:n jäsenvaltioiden tulee tehdä osansa EU:n ilmastoneutraaliustavoitteen saavuttamiseksi. Keskeistä on myös huolehtia siitä, että toimenpiteet ovat vaikuttavia ja kustannustehokkaita.

Valtioneuvosto katsoo, että maankäyttösektorin hiilivarastoja ja nieluja tulee hallinnoida jäsenmaakohtaisesti. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan asetusehdotus ei ole ristiriidassa tämän periaatteen kanssa.

Komission esityksen mukaan ilmastoneutraalius tulee saavuttaa EU:n sisäisin toimin. Valtioneuvosto pitää tätä lähestymistapaa tässä vaiheessa hyvänä. Olisi kuitenkin hyödyllistä, että kansainvälisten joustojen käytön mahdollistamista voitaisiin tarkastella myöhemmässä vaiheessa esimer-

kiksi EU:n kehityspolun uudelleentarkastelujen yhteydessä. Edellytyksenä kansainvälisten joustojen rajoitetulle käytölle tulee joka tapauksessa olla, että niistä on sovittu Pariisin sopimuksen puitteissa riittävän tarkat säännöt, jotka takaavat kansainvälisten hyvitysten lisäisyyden ja estävät niiden laskemisen useamman kerran päästövähennystavoitteen saavuttamiseen.

EU:n ilmastolakihdotuksen tarkoituksena on luoda puitteet ilmastoneutraaliuden saavuttamiselle EU:ssa. Komission ehdotukseen ei sisälly vaikutustenarviointia. Kun otetaan huomioon äskettäin (marraskuussa 2018) tehty kattava analyysi vuoden 2050 ilmastoneutraaliustavoitteen vaikutuksista ja EU:n sopeutumisstrategian arviointi, vaikutustenarviointia ei komission mukaan tarvita tässä vaiheessa. Tilanne on toinen keskipitkällä aikavälillä, vuoteen 2030, vaikuttavien toimien osalta. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tarpeellisena, että komissiolta on tulossa vaikutustenarviointeja komission asetusehdotuksessa esitettyyn jatkotyöhön liittyen. Komissio valmistelee vaikutusarvion sekä suunnitelman EU:n vuoden 2030 päästövähennystavoitteen nostosta syyskuuhun 2020 mennessä. Lisäksi komissio valmistelee jäsenmaakohtaiset vaikutusarviot, kun se arvioi EU:n lainsäädännön muutostarpeita ja tekee tarpeelliset ehdotukset kesällä 2021.

Valtioneuvoston ajama EU-tason tavoite on vähintään 55 %:n päästövähennys vuoteen 2030 mennessä vuoden 1990 tasosta. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää hyvänä, että valtioneuvosto kiirehtii komission vaikutusarviointia ja suunnitelmaa vuoden 2030 tavoitteen nostosta. Tarvittavat muutokset unionin lainsäädäntöön, joista odotetaan komissiolta ehdotuksia vuoden 2021 aikana, tulee tehdä perusteellisten ja jäsenvaltiokohtaisten vaikutustenarviointien pohjalta.

EU:n ilmastolakiesityksessä ollaan siirtämässä enemmän toimivaltaa ilmastotavoitteiden asettamisessa komissiolle. Komissio ehdottaa, että delegoitujen säädösten kautta se voisi määrittää vuosille 2030-2050 kehityspolun jota EU:n tulee seurata nettonollatavoitteen saavuttamiseksi. Tämä esitys olisi toteutuessaan merkittävä muutos nykykäytäntöön, jossa jäsenvaltiot ovat Eurooppaneuvoston päätelmien kautta linjanneet EU:n päästövähennystavoitteet. Työ- ja elinkeinoministeriö korostaa, että on vielä selvitettävä tarkemmin ja kriittisesti tarkasteltava delegoitujen säädösten käyttöä kehityspolun määrittämiseen ja muuttamiseen.

Työ- ja elinkeinoministeriö korostaa toimenpiteiden kustannustehokkuutta ja niiden vaikutusta talouden kilpailukykyyn. Ilmastoneutraaliuteen siirtyminen edellyttää mm, teollisuudessa valtavia investointeja, mistä syyssä vakaan ja ennakoitavan sääntelyn merkitys on keskeinen. Myös teknologianeutraalius ja ruokaturva ovat tärkeitä. Niitä komissio ei mainitse huomioon otettavina seikkoina kehityspolun asettamisessa. Tavoitteena tulisi olla mahdollisimman ennakoitavissa oleva toimintaympäristö kaikille toimijoille. Kehityspolkua pitää voida silti tarvittaessa tarkentaa ja korostaa, joten siinä pitää olla riittävästi joustoa, jotta muuttuneet olosuhteet voidaan tarpeen mukaan ottaa huomioon.

On hyvä, että EU:n ilmastolain mukainen raportointi pohjautuu jo EU-lainsäädännössä (energiainionin hallintomalli) oleviin velvoitteisiin laatia kansallinen energia- ja ilmastosuunnitelma, samalla tulee muistaa, että jäsenvaltioiden suunnittelu-, seuranta- ja raportointitaakkaa ei tule kohtuuttomasti lisätä.

Työ- ja elinkeinoministeriö on osallistunut valtioneuvoston kantojen valmisteluun ja sen näkemykset on huomioitu valmistelun yhteydessä.